

Πολύκλειτος Ρέγκος

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ ΡΕΓΚΟΣ

(1903–3.11.1984)

ΤΟΥ
ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΚΟΛΑ

Έναν χρόνο χωρίς τον Πολύκλειτο Ρέγκο, η Θεσσαλονίκη είναι πιο φτωχή πολιτιστικά και πνευματικά. Ο πατριάρχης των ζωγράφων της Θεσσαλονίκης άφησε τη ζωή πέφτοντας, στις αρχές του χειμώνα. Ο θάνατός του ολοκλήρωνε τη στέρωση της πόλης του Αγίου Δημητρίου από την πρώτη, τη βασική τριάδα των ζωγράφων της, που τα άλλα μέλη της ήταν ο Λεφάκης κι ο Παραλής.

Δεμένος με τη Θεσσαλονίκη πάνω από μισόν αιώνα (καταγόταν από τη Νάξο), βασικός συντελεστής της πολιτιστικής της ανάπτυξης και μάλιστα από μια θέση που εξελίχθηκε σε ηγετική, ο Π.Ρ. υπήρξε σύμβολο αφοσίωσης στην τέχνη, ένας δημιουργός που μόχθησε επί δεκαετίες, για να δημιουργήσει το έργο του, τους πίνακές του, με βασική πηγή έμπνευσής του τον βορειοελλαδικό χώρο, την παλιά Θεσσαλονίκη, το Άγιον Όρος, τη Χαλκιδική.

Γεννημένος στα 1903, με σπουδές στην Αθήνα και το εξωτερικό, ο ζωγράφος ήλθε στη Θεσσαλονίκη σε μian εποχή, όπου ξεκινούσε μια πνευματική και καλλιτεχνική ανάταξη, μετά τα δύσκολα χρόνια των πολέμων και της μικρασιατικής καταστροφής. Ο Ρέγκος ένωσε την ανάσα της πόλης, διαποτίστηκε από το «μυστήριο» του βυζαντινού παρελθόντος της και την αναδημιούργησε με το σίγουρο σχέδιο και τα χρώματά του, μα και με μian αφοσίωση θρησκευτική.

Την πρώτη του έκθεση στη Θεσσαλονίκη την πραγματο-

ποίησε στα 1927 και ήταν ο πρώτος που εξέθετε από τους εικαστικούς καλλιτέχνες που έζησαν και δημιούργησαν ο' αυτήν την πόλη. Από τα πρώτα του ακόμη έργα η Θεσσαλονίκη προβάλλεται σαν θέμα κυρίαρχο. Η πόλη αυτή μάς δίνεται στα προπολεμικά έργα του ζωγράφου με μια αγαπητή μυστικοπαθή, φωτισμένη από φως εσωτέρο, αφηγημένη κάποτε-κάποτε σαν παραμύθι. Ο Π.Ρ. δεν κουραζόταν να τη ζωγραφίζει, είτε αυτή καθαυτή, είτε σαν πλαίσιο προσώπων. Και βέβαια, δεν ήταν το μοναδικό του θέμα.

Το Άγιον Όρος, η Χαλκιδική, νησιά του Αιγαίου, αλλά και ξένοι τόποι, σαν το Τολέδο ή γαλλικές και αμερικανικές πόλεις, όλα χωρούν στην ευαισθησία του και αναδεικνύονται από τον χρωστήρα του. Ωστόσο η Θεσσαλονίκη του δίνει άλλες ευκαιρίες και άλλες εμπνεύσεις, ξεκινώντας από τη βυζαντινή παράδοση, που τη μελέτησε και τον έβλεπε, αναπνέοντας τον αέρα της, νιώθοντας ίσως και τον πόνο κάποιας αδιαφορίας, στα πρώτα χρόνια, όχι μόνον γι' αυτόν αλλά για κάθε δημιουργό που ζει και δουλεύει σ' αυτόν τον τόπο, χωρίς δόξες εισαγόμενες, με πίστη και αφοσίωση.

Η Θεσσαλονίκη και η σχεδόν γειτονική μοναστική πολιτεία του Άθω, το περιβάλλον της Παναγιάς, του προσφέρουν κάποια εσωτερική δύναμη, μια διαρκή δίψα για έκφραση των τόπων και των ανθρώπων τους. Κι έτσι ο Π.Ρ. μέσα από το σύνολο του μεγάλου έργου του, που περνάει από διάφορες τάξεις και μορφές, μαρτυρώντας την έγνοια του δημιουργού για αναζήτηση και ανανέωση, θα δώσει το 1935 ή το 1941 μεγάλο αριθμό πινάκων, σχεδίων και ξυλογραφιών που θα έχουν για θέμα τους τη Θεσσαλονίκη, την πόλη που είδε με τα ματια και την ψυχή του, αλλά και την πόλη που εξελισσόταν μπροστά του και γινόταν μια άλλη μεγαλούπολη στα 1971.

Το ίδιο θα συμβεί και με το Άγιον Όρος, όπου η μυστικοπάθεια των πρώτων απεικονίσεων θα φτάσει μεταπολεμικά σε χρωματικές διαφοροποιήσεις, λιγότερο κλασικές κι ορθόδοξες, αλλά πάντα αξιοπρόσεχτες. Και μέσα στα τοπία, μέσα στα σοκάκια και τα μοναστήρια, δίπλα στην Καμάρα ή στο Σείχ Σου, ο ζωγράφος θα ζωντανέψει έναν κόσμο από ανθρώπινες φιγούρες, επώνυμες και ανώνυμες, περισσότερο τη γυναίκα του και τα παιδιά του.

Ο Π.Ρ. έζησε στη Θεσσαλονίκη σαν προσκυνητής και εκφραστής της, σαν πιστός της, αλλά και σαν δημιουργός της και βασικός παράγοντας της καλλιτεχνικής της ανάπτυξης. Ζωγράφισε, μελέτησε, δίδαξε, πήρε μέρος σε ωραίες πολιτιστικές δημιουργίες, όπως η «Τέχνη», και βρέθηκε πάντα σε κάθε προσπάθεια που κατέληγε σε θετικά, δημιουργικά αποτελέσματα. Ήταν ένας από αυτούς που δημιούργησαν αυτόν τον τόπο, μετά την απελευθέρωσή του, που έγραψαν την πολλαπλή ιστορία του στα τελευταία πενήντα χρόνια. Και ήταν ένας από αυτούς που η πόλη αγάπησε και τίμησε: που δεν ξεχνά.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Γεννημένος στη Νάξο, ο Πολύκλειτος Ρέγκος πρωτοεμφάνισε έργα του στη Θεσσαλονίκη το 1927, αφού μαθήτευσε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, κοντά στον Λύτρα. Τις σπουδές του συνέχισε στην Ακαδημία «Γκραν Σομιέρ» του Παρισιού και στο εργαστήριο του Δημήτρη Γαλήνη. Το έργο του είναι πολύπλευρο (αγιογραφίες, χαρακτηριστικά κλπ.).

Μελέτησε ειδικά τη βυζαντινή τέχνη στη Θεσσαλονίκη και το Άγιον Όρος. Παρουσίασε το έργο του σε περισσότερες από 25 ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Βραβεύτηκε στη Γαλλία, τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ελλάδα.

Λίγες μέρες πριν το θάνατό του, τιμήθηκε από τον Δήμο Θεσσαλονίκης.

Την περίοδο 1951-1969 δίδαξε σχέδιο σε χιλιάδες φοιτητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Έργα του βρίσκονται στην Εθνική Πινακοθήκη και σε πολλές συλλογές, δημόσιες και ιδιωτικές, της Θεσσαλονίκης.